

Міністерство освіти і науки України
Запорізьке територіальне відділення
Малої академії наук

Наукове відділення мовознавства

Секція - українська мова

***Назви одягу і взуття в українській мові
початку ХХІ століття
(на матеріалах жіночого онлайн-журналу
NewsDaily)***

Науково-дослідницька робота
учениці 9-А класу комунального закладу
«Дніпрорудненська гімназія «Софія»-
загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №1»,
вихованки КПНЗ «Мала академія наук»
Василівської районної ради
Запорізької області
Грицик Наталії Олександрівни.

Керівник – учитель української
мови та літератури
Коваленко Ольга Андріївна.

2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕМАТИЧНОЇ ГРУПИ ЛЕКСИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ НАЗВ ОДЯГУ ТА ВЗУТТЯ	5
1. 1. З історії одягу	5
1. 2. Назви одягу та взуття як об'єкт дослідження	7
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАЗВ ОДЯГУ ТА ВЗУТТЯ (НА МАТЕРІАЛІ ЖІНОЧОГО ОНЛАЙН- ЖУРНАЛУ <i>NewsDaily</i>)	11
2.1. Лексико-семантичні групи «Найменування на позначення одягу і взуття»	11
2.2. Шляхи фомування одягово-взуттєвої групи лексики	18
2.2.1. Види семантичної номінації одягу та взуття	18
2.2.2. Запозичення як продуктивний спосіб формування одягово-взуттєвої групи лексики	20
ВИСНОВКИ	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	27
ДОДАТОК	28

ВСТУП

Назви одягу і взуття належать до одних із найдавніших назв, вони тісно пов'язані з матеріальною культурою народу і є в свою чергу одним із виявів особливостей культури. Такі назви становлять в українській мові систему тематичних груп.

В українському мовознавстві назви одягу і взуття в основному досліджено з точки зору їхнього походження (Г. Війтів, В. Горобець, Г. Миронова тощо), особливостей їхньої діалектної вживаності (Н. Клименко, Г. Гримашевич, Г. Березовська, Л. Пономар та ін.).

Актуальність теми дослідження. В українському суспільстві на сьогодні відбувається часткова зміна функцій і призначення одягу та взуття, спостерігаємо «інтернаціоналізацію» естетики й етикету даної групи лексики. Крім того, з'являються абсолютно нові манери носіння вбрання та технології його виготовлення. Виникають нові тканини: до натуральних маємо на сьогодні штучні тканини, види хутра, шкіри тощо. Це можемо пояснити тим, що відбуваються зміни в економіці країни, покращуються міжнародні зв'язки, розширюється асортимент імпорту одягово-взуттєвих товарів та поповнення його й за рахунок українських виробників. Останнім часом спостерігається розвиток міжнародного туризму, доступність великої кількості інформації, а це привносить нове щодо культури використання, виготовлення одягу і взуття. Певні елементи традиційного вбрання, що дійшли до сьогодні (форма, орнамент, колір), по-новому об'єднуються в гармонійну цілість; окремі реалії втрачаються, заступаються іншими. Певні назви переходять до пасивного запасу, стираються формальні й семантичні ознаки мотивації одягу та взуття або помічаємо й повну їх утрату. Водночас з'являються назви, що позначають нові реалії. У зв'язку з цим змінюються джерела поповнення тематичної групи, формуються нові способи й моделі назв одягу, взуття. Тому є потреба зафіксувати й описати джерела формування, типи сучасних назв одягу та взуття, виявити основні мовні тенденції в називанні.

Об'єктом дослідження є назви на позначення одягу і взуття в сучасній українській мові. Ми розуміємо, що одяг і взуття належать до різних тематичних груп, але, беручи до уваги спільність мотиваційних ознак у процесі аналізу й вивчення відповідних назв, їх не диференціюємо, а об'єднуємо. Залучаємо до аналізу й діалектні назви, якщо вони позначають сучасний стан називання.

Поняття “одяг” розуміємо в широкому значенні як сукупність предметів, тканинних, хутряних, шкіряних виробів тощо, якими покривають тіло. У роботі до аналізу взято також назви частин одягу і взуття.

Предметом дослідження стали типи назв одягу і взуття *жіночого онлайн-журналу NewsDaily*.

Мета роботи полягає у вивченні назв одягу і взуття української мови XXI століття. Цим зумовлено й виконання таких основних **завдань**:

- 1) виділити основні типи (групи) назв одягу і взуття в мові;
- 2) описати основні групи назв одягу та взуття (*на матеріалах жіночого онлайн-журналу NewsDaily*);
- 3) виявити й схарактеризувати інноваційні процеси в значенні назв;
- 4) дослідити шляхи запозичення назв одягу і взуття, способи їхнього приживання;
- 5) укласти «Словник одягу та взуття» (*на матеріалах жіночого онлайн-журналу NewsDaily*).

Наукова новизна роботи полягає в намаганні здійснити аналіз сучасних українських назв одягу і взуття на матеріалах жіночого онлайн-журналу *NewsDaily*, проаналізувати основні типи одягово-взуттєвих назв.

Основною джерельною базою роботи стала картотека з україномовного *жіночого онлайн-журналу NewsDaily*.

Практичне значення роботи полягає в тому, що результати дослідження можна використати при вивченні курсів лексикології, лексикографії, стилістики української мови, у роботі спецкурсів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕМАТИЧНОЇ ГРУПИ ЛЕКСИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ НАЗВ ОДЯГУ ТА ВЗУТТЯ

1.1. З історії одягу

Одяг і взуття народу тісно пов'язані з його історією. Одяг і взуття – це сукупність предметів, які захищають людину від впливу зовнішнього середовища – холоду, спеки, негоди. Неважко помітити не тільки практичне призначення предметів ноші, але й їх зв'язок з широким колом духовних понять.

Одяг свідчив і свідчить про становище людини в суспільстві. У різні часи існували чітко визначені вимоги до вбрання на свято, будень, обряд. Тому одяг і взуття становили важливу складову частину духовної і матеріальної культури народу.

На формування українського одягу та взуття мали вплив різні фактори : природні умови, культурна спадщина попередніх поколінь, культурні взаємини з іншими народами, мистецькі здобутки, розвиток техніки, технології виробництва, а також спосіб життя народу, його національні особливості, релігія, суспільна мораль.

У найдавніші часи одяг та взуття не розподілялися чітко на чоловічий і жіночий. З розвитком продуктивних сил і виробничих відносин відбувалася диференціація строїв: спочатку на чоловічі й жіночі, а згодом – святкові, обрядові, щоденні, вбрання соціального призначення, пов'язане з транспортом та кінною їздою тощо.

Здавна одяг виконував різні функції: практичну, захисну, обрядову, знакову, соціальну, національну, захисну. Проте не менш важливими були й інші функції, наприклад, оберегова. За народним віруванням, за допомогою певних символів, нанесених на одяг способом вишивання тканини, вибійки, людину оберігали від «поганого» ока, злих духів. Велике значення мала функція обрядова, яка вимагала

спеціально виготовленого одягу для певного обряду чи ритуалу (одяг весільний, поховальний). У різних обрядах одяг застосовували по-різному, однак суттєвими були ті чи інші атрибути – символи: квітка, вінок, колір квітів, стрічок, вишиті узори сорочок та добір їх кольорів.

В усі часи в одязі вирізнялася соціальна функція. Вона регламентувала носіння всього вбрання, впливала на вибір матеріалу, з якого виготовляли одяг. Привілеєм заможних, знаті віддавна було носіння шовкових, оксамитових тканин, мережив.

Отже, костюм завжди мав становий характер і відповідав певному соціальному рангові його власника. Це виявлялося в конструкції окремих складових частин, у символіці кольорів (золото, пурпур прикрашали представників високої та найвищої суспільної ієрархії). Важливою була функція естетична. Стрій завжди залежав від ідеалу краси тієї чи іншої епохи.

Вбрання чітко реагувало на певні естетичні ідеали, художні стилі. Так, у середні віки на костюмі позначився готичний стиль, у козацьку добу – мистецький стиль бароко, який був панівним у Західній Європі та в Україні у XVIII столітті.

Важливою також є національна функція, яка вказує на тривалий історичний процес формування вбрання і те, що є спільним у традиційних строях народу на всій території України.

Назви одягу, як і сам одяг, підлягають швидким змінам у залежності від моди, від розвитку духовної та матеріальної культури народу, тому ряд лексем виходять чи вийшли з активного вжитку, оскільки зникають самі реалії, внаслідок чого багато назв розширюють, звужують чи змінюють свою семантику, а натомість з'являються нові слова.

1.2. Назви одягу та взуття як об'єкт дослідження

Назви одягу та взуття особливо виділяються з-поміж інших груп побутової лексики, оскільки вони називають речі, що завжди є на видноті, у центрі уваги людини. Зустрівши людину, обов'язково звертаєш увагу на її зовнішній вигляд, і в цьому зовнішньому вигляді чи не основне місце відведено одягові. Недарма народне прислів'я говорить: «Зустрічають людину по одягу, а проводжають по розуму».

Коли вперше людина надягла на себе одягину і яку саме, важко визначити. Можливо, це було передовсім щось примітивне й залежало, звичайно, від місця проживання людини. Ця група лексики є, на думку мовознавців, найдавнішою й тісно пов'язаною з матеріальною культурою народу, що є одним із виявів особливостей культур.

Такі назви становлять в українській мові систему тематичних груп. Під поняттям «тематична група» розуміють об'єднання слів, що позначають групи реалій: «Такого виду об'єднання слів, що базується не на лексико-семантичних зв'язках, а на кваліфікації предметів та явищ, можемо назвати тематичними словниковими групами» [21, с. 526]. Наукове вивчення таких назв в лінгвістичному та історичному планах має довгу історію.

Зауважимо, що етнографи та фольклористи раніше від мовознавців звернули увагу на назви одягу і взуття як об'єкт досліджень. У XIX столітті увага дослідників значною мірою була зосереджена на духовній культурі українців, на описі їхніх звичаїв та обрядів, вірувань тощо, хоча можна згадати твори етнографічного характеру, які були надруковані раніше, і в них, хай і побіжно, описано народний одяг. До них передусім належать розповіді й малюнки французького вченого Г. Левассера де Боплана [5], що описують одяг козаків, шляхти, черниць, особливості весільного вбрання. Український одяг яскраво змалював Г. Квітка-Основ'яненко. У середині XIX століття докладно, документовано описано традиційний народний одяг і взуття: у Західній Україні публікують

свої монографії І. Вагилевич [6], Я. Головацький [9], а П. Чубинський [24] вивчає культуру й побут українців Правобережжя й видає свою працю. Значний внесок у розвиток етнографічної науки в цілому й у вивчення традиційного вбрання зокрема зробив дослідник кінця XIX – початку XX ст. Ф. Вовк [7]. З новітніх можна назвати праці Г. Маслової «Народний одяг росіян, українців і білорусів у XIX – поч. XX ст.» [15], К. Матейко «Український народний одяг» [16].

В українському мовознавстві відомі праці, де назви одягу і взуття розглянуто на матеріалі писемних пам'яток. Так, історію назв одягу і взуття в писемних пам'ятках періоду Київської Русі детально висвітлено в кандидатській дисертації Г. Миронової [17]. Мовознавиця з'ясовує особливості становлення й розвитку української лексичної системи в досліджуваний період та подає етимологічний аналіз зафіксованих у пам'ятках назв одягу та взуття. Для порівняння використовує дані білоруської, польської, російської – сусідніх слов'янських мов.

Вагомою в цьому плані є кандидатська дисертація Г. Войтів «Назви одягу в пам'ятках української мови XIV – XVIII ст.». У дослідженні мовознавиця систематизувала й описала назви одягу і взуття в досліджуваний період [8]. Г. Войтів зазначила, що лексика на позначення назв одягу і взуття розвивалася за загальними тенденціями функціонування лексичної системи української мови того часу й становила її підсистему. У роботі дану лексику розглянуто за тематичними групами, досліджено семантичні зміни, виявлено рівень змін і перетворень, які відбулися в досліджуваних об'єднаннях слів у сучасній українській мові та проаналізовано словотвірні особливості лексики на позначення одягу і взуття. У розвідці «Застарілі назви одягу у творах української літератури» Г. Томиліна [20] проаналізувала архаїчні назви одягу у творах української літератури першої половини XIX століття в їх лексико-історичному аспекті, які дали змогу письменникові відтворити конкретні історичні обставини й побутові умови суспільного життя.

Унаслідок соціально-економічних і культурно-побутових змін, що сталися й відбуваються в новітню добу, багато назв одягу і взуття інтенсивно виходить з обігу, оскільки зникають самі реалії, для означення яких вони вживалися. Тому в діалектній лексикології останнім часом активізовано дослідження назв на позначення одягу та взуття в межах окремих тематичних груп. В українському мовознавстві наявна чимала кількість праць, спеціально присвячених вивченню назв одягу та взуття в окремих говорах, а також таких, у яких ці назви розглядаються принагідно.

Так, наприклад, найповніший системний аналіз означеної групи лексики в українських говорах Карпат здійснила Н. Пашкова [18]. Дослідниця виділила в складі зібраної тематичної групи окремі лексико-семантичні підгрупи, провела аналіз семантичних зв'язків у їхніх межах, з'ясувала й уточнила походження первинних назв, принципи й способи вторинного називання тощо. Ґрунтовною є праця Н. Клименко «Назви одягу в східностепових говірках Донеччини» [14]. Побутова лексика Полісся стала об'єктом дослідження вчених Ф. Бабія [1] та Л. Пономар [19]. Г. Березовська у праці «Назви верхнього одягу в східноподільських говірках» [2] розглянула структурну організацію, формування та функціонування лексико-семантичної групи назв даної групи лексики, з'ясувала способи номінації назв верхнього одягу в говірках Східного Поділля. Джерелом дослідження став авторський «Словник назв одягу та взуття у східноподільських говірках» [3], укладений за матеріалами, зібраними у говірках Східного Поділля.

Відзначимо, що в україністиці комплексною працею, у якій усебічно досліджено лексику на позначення одягу і взуття в говірках Полісся є праця Г. Гримашевич [12]. Аналізуючи лексику на позначення предметів одягу людини, Г. Гримашевич пропонує класифікувати її за призначенням, тобто виділяє такі основні лексико-семантичні групи:

загальні назви одягу;

назви верхнього одягу, який носять у холодну пору;

назви плечового одягу, який носять під верхнім;
назви спіднього одягу; назви сорочки та її деталей;
назви поясного чоловічого й жіночого одягу;
назви головних уборів.

Вважаємо, що ця класифікація охоплює всі лексико-семантичні групи зі сфери одягу людини.

Мовознавиця Г. Хмара об'єктом багатоаспектного лінгвістичного аналізу обрала сучасні українські назви одягу і взуття різних рівнів національної мови (літературний, жаргонний, просторічний, діалектний) та провела комплексне дослідження цих назв із огляду на їхні структурно-семантичні, функціонально-стильові ознаки (дисертація «Типи номінування одягу і взуття в сучасній українській мові (функціонально-стильовий аспект)»[22]. На основі теоретичних засад дослідження запропоновано критерії виділення типів номінації в мові та проаналізовано основні типи одягово-взуттєвих лексем.

Отже, можна стверджувати, що в українському мовознавстві назви одягу і взуття детальніше досліджено в якомусь одному аспекті (історія походження назв одягу і взуття, діалектна номінація, функціональний аспект).

РОЗДІЛ 2
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАЗВ ОДЯГУ
ТА ВЗУТТЯ (НА МАТЕРІАЛІ ЖІНОЧОГО ОНЛАЙН- ЖУРНАЛУ
***NewsDaily*)**

NewsDaily – жіночий журнал в онлайн-форматі, на сторінках якого є те, чим цікавиться сучасна жінка – від новинок у сфері індустрії краси чи моди до цікавих способів проведення дозвілля. Саме предметом нашого дослідження стали типи назв одягу і взуття цього журналу.

Лексико-семантична група «Назви одягу і взуття» займає одне з провідних місць у системі лексикону за багатством та розмаїттям структурно-семантичних і граматичних форм. Насамперед це зумовлено тривалістю її формування: назви цієї групи впродовж століть зазнавали змін у лексичному складі й семантичній структурі. У світовій етносвідомості найменування одягу є одним із культурно маркованих і значущих фрагментів картини світу, адже в одягово-взуттєвих назвах відображено етнічну своєрідність мовного членування світу, культурні традиції й норми окремого народу [15, с. 15]. Виокремлення лексико-семантичних об'єднань ґрунтується на врахуванні внутрішніх зв'язків компонентів, структурних типів лексики й типів позначених ними предметів і явищ навколишньої дійсності.

2.1 Лексико-семантична група «Найменування на позначення одягу та взуття»

Назви одягу, як і сам одяг, підлягають швидким змінам у залежності від моди, від розвитку духовної й матеріальної культури народу, тому ряд лексем виходять чи вийшли з активного вжитку, оскільки зникають самі реалії, внаслідок чого багато назв розширюють, звужують чи змінюють свою семантику.

Аналізуючи лексику на позначення предметів одягу людини на матеріалах жіночого онлайн-журналу *NewsDaily*, скористаємося класифікацією, запропонованою Г. Гримашевич, яка виділяє такі основні лексико-семантичні групи (ЛСГ):

- загальні назви одягу;
- назви верхнього одягу, який носять у холодну пору;
- назви плечового одягу, який носять під верхнім;
- назви сорочки та її деталей;
- назви поясного чоловічого і жіночого одягу;
- назви спіднього одягу;
- назви головних уборів.

Вважаємо, що ця класифікація охоплює всі ЛСГ зі сфери одягу людини. Розглянемо ЛСГ **«Загальні назви одягу»**.

Серед назв, вживаних на сторінках онлайн-журналу, визначаємо такі, що вживаються в літературній мові. Зокрема, для чоловічого та жіночого комплекту одягу з двох частин вживають загальновідоме слово *костюм*, але нерідко використовують стилістично нейтральну лексему *гарнітур*. Для форменого одягу вжито термін *однострій*. Стилiстично нейтральними на позначення будь-якого одягу є лексема *убори*. Виділяємо, так би мовити, «допоміжну» лексику, яка вживається в цій сфері: *комір, шов,пола, кишеня*.

До групи **«Назви верхнього одягу, який носять у холодну пору»** можна зарахувати такі лексеми, які є стилістично нейтральними, загальновживаними словами: *куртка пальто, плащ*. Доповнюється ця група такими новими словами іншомовного походження:

стьобані (утеплений одяг);

редингтон (чоловічий або жіночий верхній одяг прилеглого силуету);

доха (просторий зимовий одяг з широкими рукавами, зшитий хутром назовні);

аляска (зимова куртка з капюшоном, оздобленим хутром);

анораки (куртка з капюшоном);

парку (утеплена куртка до середини стегна переважно з куліскою на талії);
френч (куртка військового зразка);
іорфолка (мисливська куртка);
дафлкот (чоловіче або жіноче вкорочене пальто спортивного стилю);
тренчкот (пальто з щільної тканини);
свінгер (коротке пальто з вовняної тканини або хутра з кльошем на спині);
макінтош (чоловічий чи жіночий непромокальний плащ);
пильник (легкий літній плащ).

Серед назв **плечового одягу** стилістично нейтральними є загальноновживані слова: *кофта*, *піджак*, *светр*, *гольф*, *джермпер* (певний вид светра). Поширеним видом плечового одягу є *вітрівка* (первинне значення слова – «захист від вітру»), *блейзер* – вільного крою піджак з одноколірної матерії з накладними кишенями, *жилет* – плечовий одяг із застібкою спереду, без рукавів (рідше *пелерина* – коротка накидка на плечі), *пончо* – великий прямокутний відріз тканини з отвором для шиї і голови посередині, *палантин* – жіноча наплічна накидка з хутра, оксамиту або іншої тканини, *туніка* – одяг прямого силуету, коротший спідниці і довший блузки. Популярними серед молоді є *худі* – кофта, різновид толстовки, яка не має замка, *худі баді* – тепла кофта з навушниками замість шнурків, *шраг* – вузький жакетик, який можна одягати на сукні без рукавів або топи з відкритими плечима, *локишина* – водолазка, виготовлена з «лапши», трикотажної тканини, що дуже добре розтягується.

Загальноновживане слова *жакет* частіше вживається у сполученні: *жакет-кардиган*, *жакет-спенсер* (короткий жакет приталеного або прямого силуету), *жакет-тренчкот*, *жакет-шанель*.

Як здрібнілу форму використовують на сторінках журналу лексему *піджачок*.

Очевидно, що до цієї ЛСГ належать предмети жіночого одягу з назвами *сукня*, *плаття*. Ці іменники вживають переважно в сполученні зі словами, щоб

одразу звернути увагу на крій, призначення речі: *плаття-бюстьє*, *плаття-сорочка*, *плаття-трансформер*, *плаття-футляр*, *сукня-поло*, *сукня-русалка*, *сукня-сорочка*, *сукня-трапеція*, *сукня-футболка* тощо.

Розглянемо **назви сорочки та її деталей** (жіноча назва *блуза*). Новими є лексеми *буканари* на позначення тонких чоловічих сорочок, які носять навипуск поверх светра або майки, *ковбойка* – сорочка з картатої тканини, *світшот* – светр-сорочка, *чолі* – прилегла коротка блуза. Вишивану сорочку усе частіше називають просто *вишиванка*. Щодо елементів сорочки, то це *нагрудник* – нагрудна вишивка на сорочці, *манжет*, *манжетик*.

Серед назв **поясного одягу** є також ціла низка загальноповживаних лексем чоловічого (або скоріше спільного) користування: *шорти*, *джинси*, *штани*, *брюки*.

Однак є тут чимало й оригінальних назв:

банани – вільного крою штани, зібрані внизу на гумку;

бермуди – легкі короткі літні штани до коліна (довгі шорти) з широкими штанинами;

бриджі – вузькі штани довжиною трохи нижче коліна;

велосипедки – спортивні еластичні штани до коліна;

джегінси – джинси, які щільно прилягають до тіла;

джокери – спортивного стилю штани облягаючого силуету;

капрі – модель укорочених штанів, що дістають приблизно до середини ікри;

карго – штани, що прийшли з військової форми і камуфляжних фасонів;

лосини (легінси) – рейтузи з еластичних матеріалів (лайкра, ластик);

оксфорди – широкі джинси,

скінні – чоловічі завужені штани, практично повністю облягають ногу;

слакси – широкі штани, що створювалися як альтернатива класиці;

слім – дуже вузькі штани-трубочки;

хакі – штани з легкого бавовняного матеріалу бежевого кольору;

хулігани – різновид штанів з косими і просторими, трохи об'ємними бічними кишенями.

Іменник *штани* часто вживають у сполученні з прикметниками, щоб одразу привернути увагу на крій, призначення речі: *штани індійські, штани мембранні, штани пухові, штани сноубордні, штани футбольні* тощо.

Щодо жіночих предметів поясного одягу, то звичною тут є лексема *спідниця*. Залежно від пори року, форми, матеріалу фіксуємо такі назви *спідниці*: *спідниця-олівець, спідниця-пачка, спідниця-плісе, спідниця-сонцекльош, спідниця-тетянка, спідниця-тюльпан, циганська (полукльош) спідниця, ленга* (спідниця-кльош довжиною в підлогу).

Серед **назв спіднього одягу** мало спеціальних чи рідкісних назв. Це в основному загальновживані лексеми: *комбінація, майка, футболка, бюстгалтер*. Автори статей часто до слова *бюстгальтер* додають прикладки: *корбей, брасьєр, анжеліка, пуш-ап, бандо, мінімайзери* тощо. До цієї групи лексики відносимо *боді* (одяг з трикотажу, що складається з ліфа, виконаний як одне ціле з трусами, із застібкою на кнопки або гудзики на ластовиці). До речі, такий одяг з'явився й для чоловіків) та *корсет*, що є атрибутом нижньої білизни для корекції фігури, в останні роки – це деталь гардероба, що прикрашає жіноче тіло.

Заслуговують на увагу й **назви головних уборів**. Ця лексико-семантична група представлена такими номенами: *берет, шапка, бейсболка, кепка, косинка, панама, бандана, пов'язка на голову*.

З огляду на те, що в сучасній українській літературній мові за лексемою *одяг* закріпилося основне значення – «сукупність предметів, виробів (із тканини, хутра, шкіри), якими покривають тіло» [4, с. 663], де під тілом розуміють «організм людини загалом з його зовнішніми і внутрішніми проявами» [4, с. 1249], логічно, вважаємо, розглядати назви взуття в межах лексико-семантичної групи «одяг».

Тематична група лексики (ТГЛ) на позначення взуття об'єднує лексико-семантичні групи (ЛСГ) на позначення зимового взуття, літнього, кімнатного взуття, назви частин взуття та ін.

Високе шкіряне взуття у досліджуваному онлайн-журналі *NewsDaily* має назви *чоботи*. Назва запозичена із тюркських мов і функціонує на позначення як чоловічого, так і жіночого взуття. Враховуючи мінливість погоди, модні тенденції, сучасний стиль і, звичайно ж, зручність, з'явилися різновиди чобіт, що позначаються лексемами *дутики*, *угі*, *унти*, *кросси*, *вікінги*, *валянки тощо*. Диференціація реалії залежно від висоти спричинила появу *ботфортів* – жіночих чобіт трохи вище коліна або до середини стегна. На позначення жіночих чобіт із короткими халявами вживаються лексеми, семантика яких конкретизується за допомогою афіксів *полу-*, *-ик-*, *-к-*: *полусапожки*, *ботинки*, *ботики*.

Лексема *черевики* означає чоловіче та жіноче взуття вище кісточок, яке зашнуровують. Знаходимо нові лексеми на позначення черевик: *челсі й дербі* – елегантні моделі в діловому стилі; *трекінгові черевики*, які призначені для пішого та гірського туризму; *берці* – черевики для військових; *дезерти* – замшеві черевики на креповій підошві з двома парами отворів для шнурків.

Чоловічий та жіночий гардероб представлено широким спектром моделей *туфель*:

броги – туфлі з перфорованим верхом;

мокасини – туфлі з м'якої, еластичної шкіри з ушитими вставками;

монки – вид взуття, в якому відсутня шнурівка;

лофери – туфлі без застібок або шнурівки з довгим язичком, круглим носком;

дербі – туфлі з відкритою шнурівкою;

еспадрилі – літнє екологічне взуття з натуральних матеріалів;

лабутени – взуття, підошва якого червоного кольору;

топсайдери – взуття на гумовій рельєфній підошві зі шнурівкою на задній частині;

балетки – класична модель жіночих туфель із закритим носком на плоскій підошві або з маленьким стійким каблуком.

На позначення назв *літнього взуття* зафіксовано такі лексеми:

босоніжки – стринги – босоніжки через палець;

босоніжки – трактори – літнє відкрите взуття на товстій підошві;

гладіатори – відкрите взуття з ремінцями і шнурками майже під саме коліно,

сабо – жіноче взуття із закритим носком, без п'ятки, на товстій підошві з дерева або спеціального пластику під дерево;

сандали – легке взуття (часто без каблуків) із застібкою-ремінцем;

сланці – гумові шльопанці (розмовне).

Щодо легкого спортивного взуття, то воно представлене на сторінках онлайн-журналу лексемами *кеди, кросівки, сліпони* (легкі кеди без шнурівки), *снікери* (проміжний формат між кросівками та кедами).

До складу ТГЛ назв взуття входить мікрогрупа **найменувань його частин**. На позначення верхньої частини чобота, що закриває гомілку, зафіксовано лексема *халява*. Передня частина чобота представлена назвою *носок*, назви задньої твердої частини взуття – *задник*. У досліджуваних матеріалах на позначення каблука зафіксовано лексему *каблук*. Нижня частина взуття має назву *підошва*, для номінації різновидів зафіксовано назви *платформа* – «товста підошва жіночого взуття», *танкетка* – «товста суцільна підошва жіночого взуття, підвищена під п'ятою та шпилька – тонкий каблук.

На основі статистичного й системного аналізів ми визначили, що найбільш продуктивними типами в журналі є однокомпонентні назви, рідше – багатокомпонентні :«іменник + іменник» та «іменник + прикметник». Лексеми вступають у синонімічні відношення, тому в текстах статей присутня значна кількість синонімічних пар.

Укладачі статей здебільшого послуговуються запозиченими назвами одягу та взуття, інколи роблять акцент на українських найменуваннях.

2.2 Шляхи фомування одягово-взуттєвої групи лексики

У сучасних одягово-взуттєвих назвах, порівняно з попередніми етапами мовного розвитку, спостерігаємо активізацію певних нових слів на позначення назв одягу та взуття. Такий стан пояснюємо як позамовними, так і мовними чинниками, до найвагоміших із яких відносимо:

- 1) розширення функціонального поля одягу і взуття, зміни у технологіях його виготовлення спричиняють зміну семантичних структур наявних назв одягу і взуття, а виникнення нових видів одягу і взуття потребує швидкого, влучного називання;
- 2) демократизація всіх галузей суспільного життя виявляється і в демократизації мови, у прагненні мовців відкинути узвичаєне й спілкуватися «по-новому», «сучасніше» (це передусім стосується молодшого покоління, для якого одяг і взуття є одним із актуальних маркерів буття, соціального стану тощо);
- 3) більшість слів роблять їх ідеальним засобом вираження експресивності, образності тощо;
- 4) прагнення до економії мовних зусиль, адже нове значення передається відомим звуковим комплексом і нерідко замінює словосполучення чи описовий зворот.

2.2.1 Види семантичної номінації одягу і взуття

Досліджуючи лексику, яка належить до лексико-семантичної групи «Назви одягу і взуття», можна простежити, що деякі номени зазнають певних змін.

Як показують спостереження, процеси розширення і звуження значення слова відбуваються завдяки **метафоричним і метонімічним** перенесенням назв.

Найбільше одиниць виникає шляхом метафоричних перенесень назв одних реалій на інші. Цьому сприяє образність, експресивність, емоційність, як правило, прозора внутрішня форма метафоричного перенесення.

Серед таких слів, що виникли шляхом називання, виділили назви, утворені на основі метафоричних перенесень за подібності способу пошиття, крою, форми, тканини, наприклад: *бікіні, олівець, полусонце, балахон, шльопанці*.

За подібністю форми, розміру, кольору, місця розташування: *шпилька, лапша, трактор, танкер, паруси, парашути*. Часто мотивуючою ознакою є функція призначення, наприклад : *шкірки, чохол*.

У процесі дослідження встановлено, що перенесення назв із певної сфери в тематичну групу «одяг і взуття» може відбуватися одразу за двома ознаками. У сленговій мові, наприклад, такі назви є вторинними, оскільки основне їхнє завдання полягає в тому, щоб характеризувати предмет, бо номіновані ними одяг і взуття в мові мають усталені назви, наприклад, *колеса, ласты*.

Творення нових значень слів, що позначають одяг або взуття, шляхом **метонімічного** перенесення відбувається рідше. Мабуть, це зумовлено різною функціональною спрямованістю метафори й метонімії.

Аналізований матеріал дозволяє виділити такі метонімічні конструкції перенесень значень:

«місце → одяг, який вдягають у цьому місці»: *сафарі, техаси, бермуди*;

«особа → одяг, взуття, що стосується цієї особи»: *козаки, кокетка*;

«назва фірми виробника, установи → одяг, взуття, що вони виробляють»: *найки, пуми, лакоста, адідаси*;

«знак → позначуване ним слово»: *парку*;

«назва гри → одяг, призначений для цієї гри»: *гольфи, велосипедки*.

У ході метонімічного називання (хоча й рідко) може використовуватися мотивація й за якимось одним елементом (ознакою), наприклад: *трико, хакі*; й «назва частини одягу, взуття → одяг, взуття»: *берці, танкетка, батон тощо*).

Малопродуктивним виявилось розширення змістового обсягу того самого значення слова. Така зміна лексичного значення зумовлена різними причинами: по-перше, одяг і взуття розширили сферу свого використання, оскільки вже не застосовуються окремою етнічною й соціальною групою людей і стали явищем наднаціональним; по-друге, змінилося призначення (функція) самого одягу. Наприклад, *пончо* позначає «шиту або плетену накидку з вирізом у центрі для голови», а позначало це слово накидку такого ж фасону в індіанців Південної й Центральної Америки. Слово *бандан* (*бандана*) з'явилося в слензі зі значенням молодіжне: чоловічий головний убір металістів чи неформалів – хусточка, що зав'язується особливим чином кругом голови. У зв'язку з популярністю реалії серед населення, значення слова розширилася до позначення «хустки, що зав'язується особливим способом кругом голови». Слово втратило спеціальне значення «для металістів».

Непродуктивною є зміна значення застарілого слова через метафоричне уживання слова. Наприклад, спочатку в мові кравців актуалізувалося слово *лосини* зі значенням «різновид жіночих штанів із трикотажу або синтетичного матеріалу, які щільно облягають тіло». На сучасному етапі слово *лосини* є немотивованим, оскільки такі штани шують не з лосячої шкіри, а трикотажу або синтетичного матеріалу. Подібних змін унаслідок заміни значень зазнали слова *сандалії*, *ботфорти*, *галіфе*, *рейтузи* тощо.

2.2.2. Запозичення як продуктивний спосіб формування одягово-взуттєвої групи лексики

У сучасній українській мові велика кількість запозичених іноземних слів – позначень одягу. У цьому можна переконатися на прикладах, які були відібрані нами з онлайн-журналу *NewsDaily*.

Період XX ст. отримав назву «часи англійських модельєрів». До країн Європи хлинув потік нового одягу на «англійський манер». Цей період в розвитку моди представлений великою кількістю англійських запозичень: *блейзер*,

бриджі, брюки, гольф, джемпер, кардиган, мокасини, піджак, редингот, смокінг, тренчкот, шорти, боді, кардиган, светр, слакси, смокінг, топ, тренч, френч, сафарі тощо, які дійшли до нашого часу. «Англійський манер» має переваги в моді й до сьогодні. За останні десятиліття лексика поповнилася новими словами:

брюки-беггі, -броги, -карго, -шейк, -джокери, -скінні; лопери, дербі, монки, сліпони, снікери, топсайдери, худі; джинси-стрейч, -джегінси, -оксфорди; дафлкот, саронг, свінгер, бомбер, шорти-борд (-стен, -хот), шуба-плаття, шузи, спідниця-труба, спідниця-хіню, іорфолк тощо.

Велика кількість номенів прийшла з французької (*авангард, ампір, апаш, балетки, блуза, блузон, декольте, жакет, жилет, кені, костюм, негліже, уніформа, сабо, комбінезон, палантин, еспадрілі, лабутени*).

Наявні запозичення з інших мов, але вони одиничні. Наприклад, з польської мови запозичені такі найменування одягу: *куртка, спідниця*. У лексиці на позначення предметів одягу можна виявити лексеми з грецької й латинської мов (*аплікація, колекція, максі, міні, міді, мінімалізм, мода, туніка, сандалі, стиль*), з ескімоської мови: *анорак, парку; болеро; гаучо* – з іспанської мови, *козаки* – з тюркської, *кімоно* – з японської мови, *брюки* – з голландської тощо. Велику кількість із зазначених слів на позначення предметів одягу і взуття можна назвати інтернаціоналізмами.

Аналіз сучасних назв одягу і взуття засвідчує активні внутрішньомовні запозичення: загальноживаний словниковий фонд поповнюється із застарілих, рідковживаних, професійних, діалектних, просторічних назв, що є наслідком значних зрушень у суспільстві, демократизації всіх галузей суспільного життя. Наприклад, до загальноживаної мовної практики проникають розмовні назви одягу і взуття (*козаки, шкірянка, купальник* та ін.), сленгові назви (*труби, берці* та ін.). Запозичення відбуваються із жаргону в

жаргон, із діалекту до жаргону тощо. Наприклад, назва *зебра* до молодіжного жаргону прийшла зі спортивного, назву *рябчик* запозичено з морського.

Отже, в житті суспільства на кожному історичному етапі лексика, що позначає одяг і взуття, відображає ті реалії, які властиві даному суспільству. Як відомо, початок ХХІ ст. ознаменувався яскравими динамічними процесами у сфері моди, що характеризується наростаючою інтенсивністю появи лексики на позначення нового одягу й взуття.

ВИСНОВКИ

Одяг – один з найважливіших атрибутів існування соціуму, тому лексика, яка обслуговує цю сферу життя, знаходиться в постійній динаміці й займає центральне місце в словнику носіїв мови. В українському мовознавстві впродовж останніх десятиліть одягово-взуттєва лексика стала об'єктом вивчення для багатьох лінгвістів, але науковці досліджують в основному окремі лексико-семантичні групи, які є цінним джерелом для розширення лексичної бази мови. Детальніше досліджено історія походження назв одягу і взуття, діалектна номінація.

Жіночий онлайн-журнал NewsDaily постачає багатий фактичний матеріал, на основі якого ми уклали «Словник одягу та взуття», дослідили різні лексико-семантичні групи на позначення одягу та взуття, простежили зміни в лексичному складі.

Проаналізована лексика «назви одягу» представлена досить строкато. Вона передбачає узагальнені (родові) назви на позначення сукупності речей, якими покриває своє тіло людина, та конкретні (видові), що диференціюються передусім залежно від функціонального призначення предметів, які вони позначають.

Відповідно до наявних у сучасній науці класифікаційних схем ми систематизували фактичний матеріал на лексико-семантичні групи: загальні назви одягу; назви верхнього одягу, який носять у холодну пору; назви плечового одягу, який носять під верхнім; назви спіднього одягу; назви сорочки та її деталей; назви поясного чоловічого і жіночого одягу; назви головних уборів; назви виробів, використовуваних для носіння на нижніх кінцівках (назви взуття).

Назви одягу репрезентовані в основному однокомпонентними найменуваннями (*лофери, дербі, монки, сліпони, снікери*), а також багатокомпонентними конструкціями «іменник + іменник», «іменник +

прикметник», наприклад: *плаття-бюстьє, плаття-сорочка, плаття-трансформер, плаття-футляр, сукня-поло, сукня-русалка, сукня-сорочка, сукня-трапеція, сукня-футболка, штани пухові, штани сноубордні, штани футбольні* тощо.

Серед номенів є такі, що утворені шляхом метафоричного та метонімічного перенесення: *трактор, лапша, сафарі, техаси, бермуди, лабутени*. Поодинокі трапляються сленгізми, просторічні слова на позначення назв одягу: *труби, зебра, кожанка*.

Дібраний фактичний матеріал – лексеми, що позначають деталі одягу, його форми, назви тканин та інші терміни, які можна об'єднати загальною темою «костюм», в основному іншомовні або похідні від них, змінені на український зразок.

Велика кількість лексем прийшла з англійської мови (*сліпони, снікери, топсайдери, худі, джинси-стрейч, джинси-джегінси, джинси-оксфорди, дафлкот, саронг, свінгер, бомбер* тощо), з французької (*корсаж, апаш, балетки, блуза, блузон, декольте, жакет, жилет, кепі, костюм, сабо, комбінезон, палантин, еспадрілі, лабутени*), менше з інших мов. Запозичення – це не тільки просте передавання сформованих елементів однієї мови у володіння іншої мови, це водночас і процес їх органічного освоєння системою мови.

Назви одягу і взуття – шар побутової лексики, що потребує подальшого детального дослідження з урахуванням комплексного аналізу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабій Ф. Назви головних уборів у говірках ровенського Полісся. *Структура і розвиток українських говорів на сучасному етапу: Збірник статей*. Київ, 1982. С.176-178.
2. Березовська Г. Г. Назви верхнього одягу в східноподільських говірках. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. 2008. №12. С.74-77.
3. Березовська Г. Г. Словник назв одягу та взуття у східноподільських говірках.
URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/4684/3/Slovnnyk%20nazv%20odyahu%20ta%20vzuttya%20u%20skhidnopodil's'kykh%20hovirkakh.pdf>
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укладач і головн. ред. В. Т. Бусел. Київ : Перун, 2001. 1440 с.
5. Боплан Гійом Левассер де. Опис України, кількох провінцій Королівства Польського...: Пер. з фр.. Київ: Наукова думка, 1990. 254 с.
6. Вагилевич І. Бойки, русько-слов'янський люд у Галичині. *Жовтень*. 1978. № 12. С. 117-130.
7. Вовк О. Типи і засоби номінації в українській мові. *Мовознавство*. 1993. № 6. С. 115-121.
8. Войтів Г. Назви одягу в пам'ятках української мови 14-18 століття: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Львів, 1995. 24 с.
9. Головацький Я. Мандрівка по Галицькій та Угорській Русі. *Жовтень*. 1976. № 6. С. 49-94.
10. Гримашевич Г. І. Назви одягу та взуття у контексті східнослов'янських мов (на матеріалі драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня»)
URL: <https://ukrlit.net/article1/1548.html>
11. Гримашевич Г. І. Структура полісемічних назв одягу в середньополіських говірках. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1291/1/04ggiocg.pdf>
12. Гримашевич Г.І. Номінація одягу та взуття в середньополіському діалекті: автореф. дис. ... канд. філол. наук:10.02.01. Київ, 2003. 23 с.

- 13.Гримашевич Г. І. Словник назв одягу та взуття середньополіських та суміжних говірок. Житомир: ЖДПУ, 2002. 184 с.
- 14.Клименко Н. Б. Назви одягу в східностепових говірках Донеччини: автореф. дис. ...канд. філол. наук: 10.02.01. Донецьк, 2001. 19 с.
- 15.Маслова Г. Народная одежда в восточнославянских традиционных обычаях и обрядах 19 – нач. 20 вв. Москва.: Наука, 1984. 216 с.
- 16.Матейко К.І. Український народний одяг. Київ: Наукова думка, 1977. 229 с.
- 17.Миронова Г. Назви верхнього одягу в древньоруській мові. *Мовознавство*. 1977. № 6. С. 77-86.
- 18.Пашкова Н. Назви одягу в українських говорах Карпат: структурно-семантична, генетична та ареальна характеристика: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2000. 20 с.
- 19.Пономар Л. Народний одяг Західноукраїнського Полісся к. 19 –поч. 20 ст.: комплексне дослідження реалій та термінів за матеріалами картографування: автореф. дис. ... канд. істор. наук: 07.00.05. Київ, 2000. 20 с.
- 20.Томиліна Г. Я. Застарілі назви одягу у творах української літератури першої половини ХІХ століття (лексико-історичний коментар).
URL: <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=18034&chapter=1>
- 21.Филин Ф. П. Лексика русского литературного языка древнекиевской эпохи. Ленинград, 1949. С. 526
- 22.Хмара Г. В. Типи номінування одягу і взуття в сучасній українській мові (функціонально- стильовий аспект): автореф. дис. ...канд. філол. наук: 10.02.01. Харків, 2006. 21с.
- 23.Хмара Г.В. Сучасний стан і перспективи вивчення назв одягу в українській мові. *Вісник Харківського національного університету*. Харків, 2003. № 583. С. 60-63.
- 24.Чубинський П. Мудрість віків. Київ : Мистецтво, 1995. Т2. С. 237-241

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укладач і головн. ред. В. Т. Бусел. Київ : Перун, 2009. 1440 с.
2. .Березовська Г. Г. Словник назв одягу та взуття у східноподільських говірках.
URL:<https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/4684/3/Slovnyk%20nazv%20odyahu%20ta%20vzuttya%20u%20skhidnopodil's'kykh%20hovirkakh.pdf>
3. Гримашевич Г.І. Словник назв одягу та взуття середньополіських і суміжних говірок. Житомир: ЖДПУ, 2002. 184 с.
4. Етимологічний словник української мови: В 7 т. Київ: Наукова думка, 1982.
5. Мазурик Д. Нове в українській лексиці. Словник-довідник. Львів: Світ, 2002. 130 с.

ДОДАТОК
СЛОВНИК НАЗВ ОДЯГУ ТА ВЗУТТЯ (НА МАТЕРІАЛІ ЖІНОЧОГО
ОНЛАЙН-ЖУРНАЛУ NewsDaily)

- А –

Аляска – зимова куртка з капюшоном, оздобленим хутром.

Американки – джинси в обтяжку з високою талією, прямі або завужені.

Анжеліка – бюстгальтер, верхня частина чашечки якого глибоко вирізана.

Анораки – куртка з капюшоном, яка вдягається через голову з кишенею-кенгуру. Може бути з подвійною застібкою (блискавка + кнопки або гудзики).

- Б –

Балетки – класична модель жіночих туфель з закритим носком на плоскій підошві або з маленьким стійким каблуком.

Бандо – бюстгалтер, без кісточок, який найчастіше використовується для купальників.

Банани – вільного крою штани, зібрані внизу на гумку.

Баска (ісп.) – широка оборка, яка пришивається до виробу по лінії талії.

Бермуди – легкі короткі літні штани до коліна (довгі шорти) з широкими штанинами, часто з відворотом.

Бёрці – розмовна назва масивних черевиків на шнурівках із твердим передком.

Блейзер (англ.) – чоловічий чи жіночий вільного крою піджак з одноколірної матерії з накладними кишенями (на нагрудній кишені зазвичай вишитий знак клубу, приналежність до клубу виражається через колір тканини, чеканку на металевих гудзиках).

Блуза (блузка) – легкий жіночий одяг до пояса.

Боді – облягаючий одяг з трикотажу, що складається з ліфа, виконаний як одне ціле з трусами із застібкою на кнопки або гудзики на ластовиці; може бути з рукавами або без.

Болеро (ісп.) – спочатку верхній одяг, коротка і вузька, спереду відкрита без застібки безрукавка, яка була частиною іспанського національного костюма.

У сучасній жіночій моді найчастіше використовується у вечірніх туалетах.

Бомбер (англ.) – верхній одяг, куртка, відмінні риси якої - гумки на закінченнях рукавів і на поясі.

Босоніжки – літнє відкрите взуття.

Босоніжки – стринги – босоніжки через палець.

Босоніжки – трактори – літнє відкрите взуття на товстій рифленій підошві.

Ботфорти – жіночі чоботи трохи вище коліна або доходять до середини стегна, з вузькою халявою.

Брасьєр – бюстгальтер, що закриває груди з боків.

Бриджі – вузькі штани довжиною трохи нижче коліна, що облягають ноги.

Броги(англ.) – туфлі з перфорованим верхом. Можуть бути як з відкритою шнурівкою, так і з закритою. Характерною особливістю є відрізний носок різних конфігурацій.

Брюки (голланд.) – верхній поясний одяг.

Буканари – тонкі чоловічі сорочки, які носять навипуск поверх светра або майки. Сорочка робиться достатньо вільною, з розширеною лінією плечей і вільної проймою.

Бюстгальтер – елемент жіночої білизни (нім. – «Bust» і «Halter»), що буквально означає «тримач грудей».

Бюстгальтер-балконет – бюстгальтер, верхня частина чашки якого «зрізана» горизонтально, за формою вони нагадують балкончики.

Бюстгальтер-мінімайзер – допомагає скорегувати груди в меншу сторону.

Бюстье – маленька, щільно прилегла блуза без рукавів.

- В -

Велосипедки – спортивні еластичні штани до коліна, модні з кінця 80 років XX століття.

Вишиванка – вишивана сорочка.

Вітрівка (первісне значення слова – «захист від вітру») – легка куртка.

Водолазка – тонкий светр із високим коміром, створений із синтетики, бавовни та інших тонких тканин або кашеміру.

-Г-

Гольф – светр із високим коміром, виготовлений із вовняної, ангороваї чи мохерової тканини.

Гладіатори – відкрите взуття з ремінцями і шнурами майже під саме коліно; може бути як на суцільній підошві, так і на високих підборах.

- Д -

Дафлкот – чоловіче або жіноче вкорочене пальто спортивного стилю з характерними рисами: кокеткою, застібкою на гудзики-палички, капюшоном.

Джегінси – джинси, які щільно прилягають до тіла, виготовлені з тонкого деніму з додаванням стрейчевої тканини.

Джемпер – трикотажний плечовий одяг без застібок або із застібкою вгорі, що покриває тулуб і частково стегна, одягається через голову.

Джинси – предмет чоловічого та жіночого одягу, штани з джинсової тканини.

Джокери – спортивного стилю штани облягаючого силуету.

Дезерти – замшеві черевики на креповій підошві з двома парами отворів для шнурків.

Дёрбі (англ., від назви міста Дербі) – туфлі з відкритою шнурівкою, у яких берці нашиті зверху.

Доха – просторий зимовий одяг з широкими рукавами, зшитий хутром назовні.

Дупата – м'який шарф, який носять з блузкою і спідницею.

-Е-

Еспадрилі (фр.) – літнє екологічне взуття з натуральних матеріалів.

- Ж –

Жабо – обробка, виконана з тканини або мережив, зібраних в збірку або закладених у складку, яка кріпиться під коміром.

Жакет (франц.) – чоловічий та жіночий верхній одяг різного крою.

Жакет-кардиган – жакет, що не має коміра, високо застібається, шиється, як правило, з кишенями.

Жакет-спенсер – короткий (до талії) жакет приталеного або прямого силуету.

Жакет-тренчкот – жакет, що нагадує пальто-тренчкот, тільки коротше; шиється з щільної тканини, з кокеткою, накладними кишенями, поясом і погонами.

Жилет – плечовий одяг із застібкою спереду, без рукавів; спочатку жилет носили під фраком.

- І.-

Іорфолк – мисливська куртка(названа ім'ям лорда, який увів її у свій гардероб), шиється завдовжки до стегон, на спині закладаються дві глибокі складки, на талії пришитий пояс.

- К -

Капрі – модель укорочених штанів, що дістають приблизно до середини ікри.

Карго – штани; прийшли з військової форми і камуфляжних фасонів. Вільні брюки, забезпечені великими накладними кишенями на блискавці або клапанах, що розташовані по бічній лінії шва і на колінах збоку.

Кардиган (англ.) – вовняний жакет по фігурі, без коміра, на гудзиках, з глибоким вирізом. Названий на честь графа Кардігана, який носив подібний жакет.

Кардиган-пальто (англ.) – кардиган, що виготовляється з щільних матеріалів, але не має підкладки, може мати хутряний комір, накладні і прорізні кишені.

Ковбойка – сорочка з картатої тканини, з довгими рукавами і погонами.

Корбей – відкритий бюстгальтер для літнього одягу.

Комбінезон – зшиті разом верхня і нижня частини вбрання; може бути як з довгими рукавами і штанинами, так і з короткими.

Корсет – атрибутом нижньої білизни для корекції фігури, в останні роки – це деталь гардероба, що прикрашає жіноче тіло.

Кофта (нім.) – одяг для верхньої частини тіла з застібкою знизу доверху спереду. Наявність застібки. – відмінна ознака кофти. Нині в кофтах частіше використовується застібка не так на гудзиках, як на блискавках.

Куртка (лат.) – чоловічий та жіночий верхній одяг, фасон і довжина якого змінюються в залежності від моди.

- **Л – Лабутени (торгова марка «Крістіан Лабутен»)**. – взуття, підошва якого червоного кольору.

Лампаси – просвіти на бічних сторонах штанів з тканини іншого кольору, зазвичай контрастного до основного кольору виробу.

Ленга – спідниця-кльош довжиною в підлогу.

Локшина – водолазка, виготовлена з «лапши», трикотажної тканини, що дуже добре розтягується.

Лосини (легінси) – рейтузи з еластичних матеріалів (лайкра, ластик).

Лофери (англ.) – це чоловічі або жіночі туфлі без застібок або шнурівки з довгим язичком, круглим носком і перемичкою (або пензликом) на підйомі стопи.

- **М** -

Макінтош – чоловічий чи жіночий непромокальний плащ. Названий на честь шотландського хіміка Чарльза Макінтоша, який розробив на початку 19 ст. спосіб створення матерії, що не промокає.

Манто – жіночий верхній одяг з тканини або хутра без наскрізної застібки.

Матроска – синя блуза з великим відкладним коміром, яка нагадує формений одяг матросів.

Мокасини – черевики з м'якої, еластичної шкіри з вплетеними, настроченими, ушитими вставками.

Монки (англ.) – вид взуття, в якому відсутня шнурівка, але при цьому вона забезпечена однією або двома пряжками.

Нагрудник – нагрудна вишивка на сорочці.

- О -

Оксфорди – фасон джинсів, широкі джинси.

- П -

Палантин (фр.) – жіноча наплечна накидка з хутра, оксамиту або іншої тканини. Названа на честь принцеси Палатинської, яка одного разу, замерзнувши, накинула на плечі смужку з соболів.

Пальто (фр.) – різновид верхнього одягу для прохолодної або холодної погоди.

Парку – утеплена куртка до середини стегна переважно з куліскою на талії і шнурівкою по краю подолу для захисту від холодного вітру, з великими кишенями, подвійною застібкою.

Пелерина – коротка накидка на плечі, як правило, не доходить до талії, що надягається поверх платя або пальта.

Пильник – легкий літній плащ.

Піджак (англ.) – частина чоловічого або жіночого костюма – куртка з відкладним коміром.

Плаття-бюстьє – сукня з відкритими плечима без рукавів і бретелей, зона грудей прикривається досить відвертою комбінацією у формі ліфа з жорсткими чашечками.

Плаття-сорочка – сукня, крій якої нагадує подовжену сорочку, а також часто дещо подовжену лінію плеча.

Плаття-трансформер – виріб складається зі спідниці, поясу, двох бретелей

Плаття-футляр- вузьке платя довжини міді без рукавів і коміра, немає шва на лінії талії.

Поло – спортивна сорочка з м'яким відкладним коміром та застібкою до середини грудей.

Пончо – великий прямокутний відріз тканини (часто цупкої, напр., вовни альпаки) з отвором для шиї і голови посередині.

Пуловер – трикотажна сорочка без коміра й застібки, з рукавами і V-подібним вирізом.

Пуловер (англ.) – трикотажний плечовий виріб, куфайка, що надівається через голову.

- Р -

Редингтон – чоловічий або жіночий верхній одяг прилеглого силуету з двома невеликими комірцями і двобортною застібкою.

Рейтузи – довгі вузькі в'язані штани.

- С –

Сабо – сучасна модель жіночого взуття із закритим носком, без п'ятки, на товстій підошві з дерева або спеціального пластику під дерево.

Сандалі(грец.) – сучасне легке взуття (часто без каблуків) із застібкою-ремінцем.

Сарафан – легке жіноче плаття без рукавів.

Сарі – традиційний індійський одяг, прямокутне полотнище тканини довжиною від 5 до 9 метрів, підходить жінкам будь-якої комплекції.

Сафарі – тропічний костюм, зручний функціональний одяг із щільної бавовни для подорожей, кишені і застібки дозволяють в необхідній мірі трансформувати костюм.

Светр (англ.) – предмет в'язаногоодягу для верхньої частини тіла без застібок, з довгими рукавами і характерним високим дво- або тришаровим коміром, що облягає шию.

Свінгер – коротке пальто з вовняної тканини або хутра з кльошем на спині.

Світшот (англ.) – светр-сорочка; кофта вільного крою з щільного трикотажу з круглим коміром під горло без застібок і кишень.

Скінні – чоловічі завужені штани, практично повністю облягають ногу або звужуються донизу.

Слакси – широкі штани, що створювалися як альтернатива класиці, на яких немає стрілок, часто присутні закоти.

Сланці – розмовна назва гумових шльопанців (відомим виробником цього взуття був завод «Полімер» в місті Сланці. Деякі покупці вважали, що видавлені на підошвах шльопанців слово «сланци» – це назва взуття, а не місце його виготовлення. Далі слово увійшло в активний словниковий запас і перетворилося на синонім слова «шльопанці»).

Слім – спочатку жіночий фасон штанів, що набув популярності в чоловічій моді; за формою – це дуже вузькі штани-трубочки.

Сліпони (англ.)— легкі кеди без шнурівки. Складаються з верхньої частини - парусини і гумової підошви.

Смокінг – вечірній ошатний чоловічий піджак особливого крою – з дуже відкритими грудьми, оброблений атласом.

Снікери (від англ.) – підвид спортивного взуття, проміжний формат між кросівками та кедами, що отримав свою назву через можливість безшумного пересування.

Сорочка – одягз легкої тканини, що покриває тулуб і руки.

Спідниця – вид жіночого одягу, нижня частина різних видів жіночого вбрання.

Спідниця-олівець – спідниця, завужена донизу.

Спідниця-пачка – спідниця, що шиється з 10-15 тонких шарів фатину або сітки.

Спідниця- плісе – плісирована спідниця.

Спідниця-сонце-кльош; за рахунок своєї пишноти спідниця-сонце візуально збільшує обсяг стегон.

Спідниця-тетянка – модель спідниці зі складками.

Спідниця-тюльпан (французьке) – вид жіночого одягу, нижня частина різних видів жіночого вбрання.

Спідниця циганська (полукльош) – спідниця своєрідного покрою: її частини утворюють півколо, завдяки чому дана модель отримала своє найменування.

Стьобані – утеплений одяг, виготовлення якого полягає в поєднанні двох шарів тканини і прокладеного між ними утеплювача за допомогою по-різному розташованих стібків.

Сукня – один із поширених різновидів верхнього одягу, що вкриває тіло і верхню частину ніг.

Сукня коктейльна – сукня, у якої найчастіше відсутні рукави і комір, довжина – від середини стегна до міді-довжини.

Сукня-поло – приталене, але при цьому досить вільного крою сукня трохи вище рівня колін; особливістю сукні є короткий рукав і відкладний комір.

Сукня-русалка – сукня, що являє собою облягаючий верх і розкльошений поділ, який нагадує форму хвоста русалки.

Сукня-сорочка являє собою чоловічу сорочку, яка переходить у спідницю прямого або фасону кльош.

Сукня-трапеція – сукня без рукавів з круглим вирізом горловини під шию і довжиною до коліна.

Сукня-футболка – прямого крою з невеликим округлим вирізом і рукавом трохи вище ліктя. Довжина виробу – до середини стегна.

- Т -

Толстовка – тепла кофта спортивного крою з боковими кишенями, може мати застібку-блискавку або бути без такої.

Топ – верхня частина жіночого одягу, білизни, купальника.

Топсайдери (англ.) – туфлі на товстій підошві білого кольору зі шнурівкою, яка проходить по задній частині і закінчується на підйомі стопи.

Тренчкот (англ.) – пальто з щільної тканини, має кокетку, накладні кишені, погони. Все це зазвичай можна відтермінувати.

Туніка – плечовий одяг прямого силуету, коротший спідниці і довший блузки.

- Ф -

Фрак – чоловічий парадний одяг, обрізний у талії, з вузькими довгими фалдами ззаду і вирізаними спереду полами, з відкладним коміром та лацканами.

Френч – куртка військового зразка.

Футболка - плечовий одяг з легкої тканини.

Хакі – штани з легкого бавовняного матеріалу бежевого кольору; прийшли в моду з армійської форми Великобританії

Хулігани – різновид штанів з косими і просторими, трохи об'ємними бічними кишенями; для них характерний класичний вільний фасон

Худі (англ.) – кофта, різновид толстовки, яка не має замка (тобто одягається через голову), оснащена спеціальною передньою кишенею (як у кенгуру, за що її ще називають «кенгурушка») і капюшоном.

Худі баді (Hoodiebuddie) – тепла кофта з навушниками замість шнурків.

- Ч -

Челсі – шкіряні черевики на тонкій підошві висотою до щиколотки, із вставками з гуми з боків від самого верху до низу

Черевіки (розм., рідко ботінки) – різновид невисокого взуття на шнурках. У сучасних черевиках часто використовується застібка-блискавка замість шнурків (або разом з ними).

Чиноси – штани, виготовлені з м'яких за текстурою бавовняних тканин, шинються в прямому і вузькому варіантах, з боків розташовані внутрішні косі кишені, ззаду також є дві кишені на застібці.

Чолі – прилегла коротка блуза або куртка, яку носять під сарі.

- Ш -

Шорти (англ.) – різновид укорочених штанів.

Шраг – вузький жакетик, який можна одягати на сукні без рукавів або топи з відкритими плечима.

Штани - різновид верхнього одягу, який захищає ноги, сідниці, низ живота.

Штани-карго – штани з великими накладними кишенями з боків, мають грубі застібки або пряжки.

Штани індійські – штани з матнею, афгані; шиють з бавовни і тонкої віскози з казковими і життєрадісними візерунками в етнічному стилі.

Штани мембранні – штани зі спеціально розробленої тканини; для екстремальних видів спорту, таких як гірськолижний та альпінізм.

Штани пухові – модель штанів для сильних морозів, виготовляються зі спеціальної тканини, що пропускає повітря і відштовхує вологу.

Штани сноубордні – спортивні штани з флісу, досить легкі і комфортні.

Штани футбольні – різновид звужених штанів, які використовуються для спортивних тренувань, бігу, занять у спортзалі.